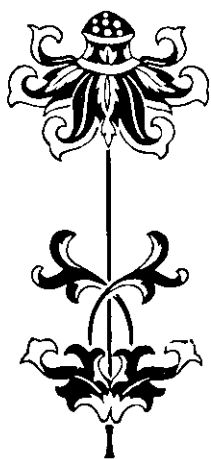

NGA MAHI A TE
HUI O TE HAHI
MAORI O TE TAKIWA
O TURANGA I TE PI-
HOPATANGA O WAI-
APU I TU KI RANGI-
TUKIA I TE 8 O NGA
RA O APERIRA, 1901.

TURANGA: NA TE WI-
REMU HAPATA I TA KI
TE PEREHI KI TE RAU-
KAHIKATEA, 1901.

KO NGA INGOA
O NGA MEMA O TENEI HUI.

UPOKO: TE PIHOPA O WAIAPU.

NGA MINITA:

REV. MOHI TUREI	Rangitukia.
" MATIAHA PAHEWA	Tokomaru.
" RUTENE TE AIHU	Whangara.
" HERBERT W. WILLIAMS *			
" E. JENNINGS *			
" HONE WAITOA	Kawakawa.
" MATENGA WAAKA *	Turanga.
" HAKARAIA PAHEWA	Te Kaha.
" A. TAMIHERE	Tuparoa.
" HONE POHUTU *			
" RIHARA RANGAMARO *			

NGA MANGAI REIMANA:

MAIHI TAMATAMAARANGI	}		
HAACA TAUTUHI *			
WATENE TE AKAU *	}		... Te Kaha.
PITA POKIA			
WI WANOA	}		... Kawakawa.
HAKARAIA MAUHENI			
HORI PAIHIA	}		... Rangitukia.
WI TAKEKE			
TAMATI NGAKAHO	}		... Te Horo.
HONE TE KAURU *			
REUPENA TUREHU	 Tuparoa.
WIKIRIWHI TE PIRI	}		... Whareponga.
EPARAIMA URUIKA			
HORI TOHUNGIA	}		... Tokomaru.
APIRANA PAHINA *			
RUTENE TE ARAHI	 Whangara.

* Kihai enei i tae ki te Hui.

HE TUHITUHINGA

I NGA MAHI A TE HUI O TE HAAHI MAORI O TE TAKIWA
O TURANGA I WHAKAMINEA NEI KI RANGITUKIA I TE 8
O NGA RA O APERIRA, 1901.

I MINE nga tangata o te Hui ki a Hoani, Whare-
karakia i Rangitukia, i te 7 o nga ra o Aperira,
1901. E wha tekau ma toru i tango i te Hapa a te
Ariki, i puta hoki te kohikohi mo te perehitanga i nga
mahi a te Hui, 19 hereni.

I te 11 o nga ra o Aperira ka mine te Hui ki roto ki
a Hoani, Whare-karakia, i te 11.30 o nga haora, ka
karangarangatia nga ingoa me te whakao ano enei:—

Minita : Mohi Turei, Matiaha Pahewa, Rutene te
Aihu, Hone Waitoa, Hakaraia Pahewa, A. Tamihere.

Mangai Reimana : Maihi Tamatamaarangi, Pita Po-
kia, Wi Wanoa, Hakaraia Mauheni, Hori Paihia, Wi
Takeke, Tamati Ngakaho, Reupena Turehu, Hori To-
hungia.

Muri iho ka whai-korero te Pihopa ki te Hui.

TE WHAI-KORERO A TE PIHOPA.

E HOA ma, e nga Minita, e nga Mangai
o te iwi,

I taungia tatou e te pouri i mua ake nei,
tatou tahi ko nga iwi katoa e noho ana i
raro i te maru o te Kuini, i te panga mai o te
aitua, ara i te matenga o taua kairwhakahaere
pai i nga iwi katoa i meinga ai ia e te Atua hei
Ariki. I nui ai te konohi o ona iwi katoa ki
a ia, he rite no ona tikanga ki ta te Atua e
whakaatu mai nei i roto i te Karaipiture, “he
whakatakoto tikanga i runga i te wehi ki a
Ihowa.” I a tatou e uhunga nei i te mea kua
ngaro atu, kia hono tonu ano te inoi ki te Atua

kia manaakitia e ia to tatou Kingi ka tu nei, kia whakakahangia, kia tohutohungia, kia rite ai tana whakahaere i te iwi ki ta te Atua i pai ai.

Tenei ano hoki tetahi mea e puta ai to tatou aroha inaianei ki o tatou hoa o te Hahi Maori o te pito whakararo o te motu nei, ara ko te matenga o Te Karaka, Atirikona, e tohutohu ra i mua ake nei i nga Minita Maori o taua takiwa. He mate nui tenei no ratou; ko te mea tika hoki kia kaha tatou te inoi atu ki te Atua kia whakaarahia e ia tetahi tangata pai, tangata matau, mo raro iho i te Pihopa, hei kai-hautu mo te mahi a te Hahi i roto i nga tangata Maori i te Pihopatanga o Akarana. Ka ngaro nei tenei o nga Minita e mahi ana ki te iwi Maori, he whakaoho tenei i a tatou kia anga te titiro ki te wa e takoto atu nei. I nga tau ka maha kua pahure nei e puta tonu mai ana i Ingarani, i ia tau, i ia tau, i te Ropu Tono Mihinare, he moni hei whakangahau i te mahi a te Hahi Maori, hei tautoko i te oranga mo nga Minita Maori. Kia taea te mutunga o te tau 1902 ka mutu te puta o taua moni, ka waiho hoki ma tenei wahi o te Hahi e whakaro he Minita mona, he oranga hoki mo ona Minita. Ko tetahi mea nui tenei hei whakaroanga ma te Hahi i tenei wa, kei rite to tatou nei wahi o te Hahi ki te kaupuke ka pae ki te akau. Tenei tonu kei te whakaaria mai inaianei te £1,000, hei tono i te £2,000 kia kohikohia i roto i tenei Pihopatanga hei whakaranea i te oranga mo nga Minita; otira kahore ano kia ata puta te whakaro o nga tangata o te Hahi mo taua moni kia kohikohia. E taea ano aua moni te kohikohi me he mea e whai ngakau ana nga tangata katoa o te Hahi, Maori, Pakeha. Ki te kore e timataia wawetia te kohikohi, tera pea e hoki te £1,000 e whakaaria mai nei ki roto ano ki tona rua i puta mai ai, a ngaro tonu atu. Ma te iwi Maori ka kaha ki tenei mahi ka kaha ai ano te tautoko a nga hoa Pakeha. I puta ano te kupu a te Hinota Nui i a Pepuere nei kia whai nga tangata o te Hahi kia nekehia ake te oranga mo te Minita ki te £100 i te tau,

kia kore ai e whakawarea e nga mahi o te taha ki te tinana i runga i nga mahi tuturu a te Minita. Ma te kohikohi anake ka taea ai tenei.

Tetahi kupu ano i puta i te Hinota Nui, ko tetahi kura mo te kotiro Maori kia tu ki Akarana, kia rite ki te kura i Hukarere. Kua timata te kohikohi mo tenei a etahi Pakeha, a etahi hoki o te iwi Maori. Ko te mea pai, ko nga tangata katoa o te Hahi kia uru nui ki taua kohikohi.

Kahore ano kia ngaro tetahi mate o tatou, ara te takoto kau o etahi pariha i te kore minita. Tenei ano ia te mea e whakawhetai ai tatou ki te Atua inaianei, ko te wateatanga o te huarahi i hoki mai ai a Rev. Aperahama Tamihere hei kai-tiro-tiro i nga pariha e rua, i Tuparoa, i Whareponga, i pani nei i te matenga o Rev. Eruera Kawhia. Otira kua tatou e wareware ki te whakahau a Te Karaiti, i a ia i ki ra, "Ko te kotinga e nui ana, ko nga kai-mahi e ruarua ana : inoi atu ki te Ariki nana te kotinga, kia tonoa e ia he kai-mahi ki tana kotinga."

Te take o enei Hui o tatou i ia tau, i ia tau, ko te mahi ki te Atua kia ngahau i o tatou kainga katoa ; ko nga tangata katoa kia pai te noho, kia watea i te hara, kia u tonu ki to tatou Kai-whakaora, ki a Te Karaiti, kia kaha ai te mahi i ta te Karaiti i pai ai. Koia hoki te mahi i mahue iho nei i a Te Karaiti ma tana Hahi. He whakaaro ki tenei i whakaritea ai e te Hahi te takiwa kua pahure tata ake nei, e kiia nei ko Reneti, hei maharaharatanga ma te tangata ki ona hara i mate ai to tatou Kai-Whakaora ki runga ki te ripeka. E kiia ana taua wa, he wa nohopuku, kia waiho ai hei mahi ma tatou, ko te uiui i a tatou, ko te tiro-tiro i a tatou ake mahi, kia kitea ai nga mea katoa e poka ke ana, kia whakina ai ki te Atua, me te inoi ano kia murua katoatia ki nga toto o Te Karaiti i whakahekea ra mo tatou. He pai me i ata whakaaroa tenei e tatou katoa. Kua he mahi whakaahuareka hei whakaware

i a tatou i runga i tenei mahi uaua. Koia hoki i kiia ai e ahau ko tenei huihuinga o tatou kia pono ki te wa e whakaputa nei tatou i te koa mo te Aranga ake o Te Karaiti i te mate, mo nga taonga hoki kua whakawhiwhi mai e ia ki a tatou.

Ma to tatou Atua e whakahaere a tatou mahi katoa kia rite ki tana i pai ai.

NGA MOTINI.

1. I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Rutene te Aihu, minita :—

He whakapai tenei na te Hui ki te whaikorero a te Pihopa, he ki hoki kia whakaae ia kia perehitia i roto i te tuhinga i nga mahi a te Hui.

Whakaaetia ana.

2. I whakaritea a Rev. Tamihere hei kai-tuhituhi.

3. I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Pita Pokia :—

He whakaputa tenci i te konohi aroha o tenei Hui ki a Wikitoria Kuini, ka mate nei i te 22 o Hanuere ka pahure nei : ka 61 nei nga tau i noho ai te iwi maori ki raro i tona maru, me te puta tonu tona atawhai ki te iwi maori i nga wa katoa, he whakaaro tonu nona ki ta te Atua i pai ai. Ma te Atua ano e ata tohutohu tana tama ka tu nei he kingi, a Eruera Tuawhitu, ma te Atua e whakaroa ona ra.

Whakaaetia ana.

4. I whakaaria e Wi Takeke, i tautokona e Rutene te Aihu, minita :—

Kia tu te Hui o te Hahi Maori ki te Pariha o Te Horo a te tau 1903.

Whakaaetia ana.

5. I whakaaria e Hone Waitoa, minita, i tautokona e Wi Takeke :—

Ka manawareka tenei Hui i te korero ka puta nei i te Hinota Nui mo tetahi kura kotiro Maori kia tu ki Akarana; he whakahau hoki tenei ki nga tangata katoa o tenei takiwa kia uru ki te kohikohi mo taua kura.

Whakaaetia ana.

6. I whakaaria e Matiaha Pahewa, minita, i tautokona e Hone Waitoa, minita :—

He nui te aroha o tenei Hui ki nga tangata o te Hahi i te Pihopatanga o Akarana, ka ngaro nei to ratou hoa, a Te Karaka, Atirikona, ka maha nei nga tau i tuara ai ia i nga minita Maori o tera takiwa. Ko te mea tika hoki kia puta te inoi a nga tangata katoa o te Hahi ki te Atua, kia whakaturia e ia tetahi tangata pai, tangata kaha ki te mahi, hei whakakapi i te turanga o tana pononga kua tangohia nei ki a ia noho ai.

Whakaaetia ana.

7. I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Hone Waitoa, minita :—

He maha nga tuunga Hui o te Hahi Maori ka pahure ake nei i whakaputa ai i nga kupu mo te iwi Maori kia mutu te kai rama, me te puta ano nga kupu ki te Kawanatanga kia tirohia mai tenei mate o te iwi maori. Kia puta ano he kupu ki te Kawanatanga kia whakakorea nga raihana mo te hoko waipiro e tu nei ki nga kainga o te tangata maori.

Whakaaetia ana.

8. He patai atu tenei ki te Tumuaki na H. Pahewa, minita :—

Me kore e ahei i a te Wiremu Hapata i ona haereerenga ki enei wahi kia tae ake ki te Pariha o te Kaha i te mea kua riro atu nei a Hori Manihera, minita, ki roto o Waikato mahi ai.

I utua e te Pihopa.

9. I whakaaria e Hakaraia Pahewa, minita, i tautokona e Mohi Turei, minita :—

Kia puta ano he whakaaro ma tenei Hui ki te arai i tenei mahi whakarihariha a te kani-kani, koia nei hoki tetahi o nga mea whakataimaha e mahia nei e tatou i roto i te Hahi.

Whakaaetia ana.

10. I whakaaria e Wi Takeke, i tautokona e Hori Tohungia :—

Kia puta te whakaaro o nga tangata o te Hahi i tenei Pihopatanga ki te kohikohi i te £2000, hei whakaputa i te £1000 kua whakaaria nei e Te Wiremu, Atirikona, i Te Aute hei whakaranea mo te Tahua oranga o nga Minita Maori.

Whakaaetia ana.

11. I whakaaria e Pita Pokia, i tautokona e H. Pahewa, minita :—

Kia tuhia ki roto ki nga korero o te Hui, te manaaki a nga tangata o te Pariha o Rangi-tukia i tana Hui ara i ta tatou tahi ; ma te Atua tatou tahi e manaaki.

Whakaaetia ana.

I whakamutua e te Pihopa ki te manaakitanga.

I panuitia, i whakapumautia,

8 Aperira, 1901.

W. L. WAIAPU, UPOKO.

